

Amerikan gotik edebiyatının erken bir örneği: Brockden Brown'ın kısa öyküsü "Somnambulizm"¹

Erel Mez*

Öz

Amerikan doğasına özgü bir gotik yaratabilmek için Avrupa gotiğindeki klasikleşmiş öğelerin aksine, gizemli Batı Amerika'nın vahşi doğasına yer veren Charles Brockden Brown'ın eserleri kendine özgü bir Amerikanlık barındıran doğüstü şiddet unsurları içerir. Brown, Bağımsızlık Savaşı'nın ardından yeni bir ulusun kurulmasıyla şekillenen egemen fikirleri kendine has bir şekilde yorumlarken, siyasetin de sınırlarını zorlayan bir yazardır. Brown'ın "Somnambulizm: Bir Fragman" adlı eseri ise zihnin çatallanmış doğası ve insanın algısal verileri doğru yorumlayıp makul çıkarımlara varma yeteneği hakkında sorular ortaya koymanın yanı sıra, erken dönem Amerikan edebiyatının en iyi kısa öykülerinden biri olarak da değerlendirilebilir. Eserlerinde duygusal ve ruhsal olarak uç bir gotik bağlam kullanan Brown, bu psikolojik derinliğin yanında, mutluluğun tahrip edilmesi ve kötülüğün kışkırtılması gibi, insanoğlunun uç eylemlerini ortaya koyan sıra dışı bilinç durumlarını da sergilemiştir. Bu gibi yaklaşımlarıyla Amerikan gotik edebiyatının kendine özgü hatlarını çizen Brown'ın "Somnambulizm" öyküsü, hem yeni Amerikan demokrasininin tehlikelerini sunmakta, hem de federalist düşüncenin de bu tehlikelerle baş edebilme kapasitesinin olmadığı gerçeğini de yansıtmaktadır. Bu da gotiğin ayrıca Amerikan düşünsel boyutunda ele alınmasını sağlamaktadır. Bu çalışma, karakter yaratma sürecinde şiddetin kaynağına odaklanan bir açıyla eserler kurgulayan Brown'ın "Somnambulizm" adlı kısa öyküsünü, anlatıcıya ait kişisel deneyimlerden üretilmesi veya otantik gerçeklere dayandırılabilme özelliğiyle ayrıca, Amerikan edebiyatında kısa öykünün temelini oluşturacak olan başarılı yazarlara ilham kaynağı olarak hizmet etmesi bakımından da önemi açısından incelemektedir.

Anahtar Kelimeler: Kısa öykü, gotik, Amerikan gotiği, Amerikan edebiyatı

An early example of American gothic literature: Brockden Brown's short story "Somnambulism"

Abstract

Charles Brockden Brown's works, which are usually set in the wild nature of the mysterious West America, contrary to the typical elements of European gothic, contain elements of uncanny violence that have a distinct Americanness in order to create a gothic of American nature. Brown is a writer who pushes the boundaries of politics while interpreting the foremost ideas shaped by the establishment of a new nation after the War of Independence in his own unique way. His "Somnambulism: Fragment" could be regarded as one of the best short stories in early American literature, besides raising questions about the split nature of the mind and the human ability to properly interpret perceptual data and draw rational conclusions. Using an emotionally and spiritually extreme gothic context in his works, Brown, along with this psychological deepness, also presents extraordinary states of consciousness that expose the extreme actions of human beings such as the destruction of happiness and incitement of evil. Drawing the distinctive lines of American gothic literature with such approaches, Brown's story "Somnambulism" not only presents the dangers of the new American democracy, but also reflects the fact that

*Öğretim Görevlisi, İstanbul Topkapı Üniversitesi, İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü,

E-posta: erelmez35@gmail.com, ORCID ID: 0000-0002-0011-5743

¹Bu çalışma "Erken On Dokuzuncu Yüzyıl Amerikan Edebiyatında Kısa Öykü Türü ve Gotik" başlıklı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

Araştırma makalesi

Research article

Geliş - Submitted: 01/08/2022

Kabul - Accepted: 21/11/2022

Atıf – Reference: Mez, E. (2022).

Amerikan gotik edebiyatının erken bir örneği: Brockden Brown'ın kısa öyküsü "Somnambulizm". *Nosyon: Uluslararası Toplum ve Kültür Çalışmaları Dergisi*, 10, 1-11.

federalist thought has no capacity to cope with these dangers, and also reflects gothic in its American intellectual aspect. Brockden Brown is an author who constructs works with an angle that deals with the source of violence in the character creation process, being produced from the narrator's personal experiences or based on authentic facts; and within this respect, this study focuses on his gothic short story which can also be considered really important as it serves as an inspiration for renowned writers who would form the basis of the short story in American literature.

Keywords: Short story, gothic, American gothic, American literature

Giriş

Charles Brockden Brown, Batı edebiyatında gotik türünü Amerikanlaştıran isim olarak görülmektedir. Yazar, Avrupa gotiğinin alışılmış öğelerinin yerine, Amerikan Batısı'nın uç sınır boyundaki mağaralar, uçurumlar gibi Yeni Dünya doğasını temsil eden imgeleri kullanmıştır. Brown, kendisini Avrupa gotiğinden uzaklaştıran bu yeni mekânsal kurgusunun yanı sıra, karakter yaratma süreçlerinde de şiddetin kaynağına odaklı bir bakış açısı ile kurguladığı eserlerinde duygusal ve ruhsal olarak uç bir gotik bağlamı da yakalamıştır. Eserleri, psikolojik bir derinlikle birlikte, insanoğlunun uç eylemlerini, özellikle kötülüğün kışkırtılması ve mutluluğun tahrip edilmesi gibi eğilimler gösteren patolojik bilinç durumlarını da sergilemiştir.

Brown, kendini politik bir yazar olarak da nitelemiştir. Edebiyatın amacının bireyleri tarihsel ve politik bağlamda yansıtmak ve bu şekilde öğretici olmak olduğunu savunmuştur. Bu bağlamda, Richard Gray'e (2011, s. 44) göre Brown'un eserleri, pek çok etkinin birleşimini yansıtmaktadır. On sekizinci yüzyıl İngiliz siyasi yazarı William Godwin'in ahlaki ve toplumsal amaçlarına, Gray'e göre, Brown'un eserlerine, İngiliz romancı Samuel Richardson'ın duygululuğu ve bireyin ruhuna olan ilgisi eklenmiştir; ancak hepsinden öte, yazar, gotik edebiyat ekolünün sapmaları ve hiddetini de barındırmaktadır: "Brown'u ilgileri ve etkileri gotiği bir Amerikan geleneğine çevirir ve cinayet, delilik, cinsel çekim ve olağandışı olaylar gibi sansasyonel unsurlar ile sosyo-politik ve felsefi düşünceleri birleştirir". Son olarak, Gray (s. 46), Brown'un anormal insan psikolojisine, insan düşünce ve davranışındaki sapmalara olan ilgisi üzerine güvenilmez birinci şahıs anlatıcı kullanmasının Poe'nun eserlerinin bir öngörüsü olduğunu ifade etmekle birlikte, yazarın sembolik dil kullanımı ve gotiği tuhaf, olağan ile olağandışının gerçeküstü karışımına çevirmesinin, Hawthorne ve Melville'in habercisi olduğunu vurgulamaktadır. Bu çalışma, erken dönem Amerikan öykücülüğünde gotiğin nasıl ele alındığını yansıtmakta, Charles Brockden Brown'ın "Somnambulizm" öyküsünde gotik unsurların, tipik Avrupa gotiğinin aksine Amerikan kültürü ve toplumuna özgü biçimde gösterildiğine odaklanmaktadır.

1. Brown ve gotiğin Amerikanlaşması

Brown, *Edgar Huntly* adlı romanının ön sözünde, okurların ilgisini kazanma amacıyla, Avrupa gotik geleneğinden uzaklaşıp gotiği Amerikanlaştırmaktan söz etmektedir: "Çocuksu batıl inançlar ve abartılı davranışlar, gotik kaleler ve yaratıklar, genellikle bu amaca hizmet eden araçlardır. Kızılderili düşmanlığıyla ilgili mevzular ve Batıdaki vahşi doğanın tehlikeleri (Amerikan gotiğine) çok daha uygundur" (Crow, 2009, s. 25).

Amerikan edebiyatının ilk gotik ustası Brown, kısa ve öz bir kariyerinde kullandığı konu ve tekniklerle kendisinden sonra gelen yazarlara öncülük etmiştir. Amerika'nın yazarlığı meslek edinen ilk yazarı olmasına karşın finansal olarak başarılı olamamıştır. Kırk yaşına gelmeden tüberkülozdan vefat etmiştir. 1790'larda kaleme aldığı romanları Amerikan edebiyatının ve Amerikan gotiğinin ilk önemli eserleri arasındadır. Roland Hagenbüchle'ye (1988, s. 123) göre,

Gotik konvansiyonda görüne bile, Brown'ın yazıları, muadillerinde nadiren bulunan epistemolojik bir unsur ortaya koymaktadır. Dahası, Emily Bronte'nin *Uğultulu Tepeler*'i - Brown'ın eserleri gibi

“ciddi gotik” denebilecek akıma aittir – on dokuzuncu yüzyıl İngiliz romanları arasında benzersiz olarak kalması karakteristiktir. ... Dehşet verici gotik olaylar çoğunlukla romanın sonunda açığa çıkarılıp akıl ve mantık ile açıklanır. Ancak, 1797’de yazımı başlanan *Northanger Manastırı* adlı romanı gibi gotik gelenele alay etme eğilimde olan Jane Austen’in aksine Brown, insan hayatının gotik yönünden bariz biçimde etkilenmiş ve gotik gizem geleneğini insanın cehaletine ve yabancılaşmış durumuna dikkat çekmek için kullanmıştır.

Bu yüzden Brown’u, daha sonraları Hawthorne ve Melville tarafından sürdürülüp Henry James tarafından mükemmelleştirilecek olan sınırlı bakış açılı anlatım tekniğinin yaratıcısı olarak görmek abartı sayılmaz (Hagenbüchle, 1988, s. 135). Edward Cahill’e (2001, s. 37) göre, Brown’ın kurgusundaki hayal gücü, hiç şüphesiz, uç sınırlar ve aldatıcı kuruntulara odaklanmaktadır.

On sekizinci yüzyılın sonlarında, ruhtaki aşkın mükemmelliği olarak algılanan hayal gücüne “deha” olarak bakılmaktaydı. “Çağdaşlarının çoğu gibi, Brown için de deha, hayal gücünün temel yaratıcı gücünü belirler ve böylece, Lock deneyimciliğinin rasyonelliğine romantik bir alternatif sunar”. Charles Brockden Brown sadece Amerikan gotiğinin öncüsü olarak değil aynı zamanda Amerikan romantik romanının babası ve ilk profesyonel yazarı olarak da nitelendirilebilir. Günümüzde, Ann Radcliffe ve Matthew Lewis ile özdeşleşmiş Avrupalı gotik romanını, Bağımsızlık sonrası Amerikan dönemi özelliklerine uyarladığı dört gotik romanı ile bilinmektedir. Bu romanlar şunlardır: *Wieland, or the Transformation. An American Tale* (1798), *Ormond; or the Secret Witness* (1799), *Arthur Mervyn; or the Memoirs of the Year 1793* (1799), ve *Edgar Huntly; or, Memoirs of a Sleep-Walker* (1799) (Weinstock, 2011, s. 83). Brown’un, James Fenimore Cooper, Edgar Allan Poe ve Nathaniel Hawthorne gibi yazarları etkilemiş olduğu değerlendirilmektedir. Weinstock’a (2011, s. 85) göre,

İlk gotik Amerikan romanı *Wieland*’ı yayımlamasının haricinde, Brown ayrıca gotiğin dört alt kategorisinin de önemli bir mucidi olarak görülmelidir: psikolojik gotik, Batı uç sınır boyunda geçen gotik, kentli gotik ve dişil gotik. Psikolojik gotik açısından, her ne kadar korkunun odağını dış unsurlardan değil de insanın kendi sorunlu bilinçaltına yönlendiren ilk yazar olarak Poe gösterilse de Brown’ın romanlarında en net olarak görülen unsur, Aydınlanma rasyonalitesine ve insan aklının duyulara dayanarak kesin çıkarımlara varabileceğini savunan Locke’un sezgisel psikolojisine karşı duruşudur. Poe ve Freud’dan çok daha önce Brown, okurlarına duyusal etkiler ve bilinçaltının yersiz gücüne dayanan çıkarımların şüpheli olduğunu gösteren bir bilişsel model sunmuştur. Brown’ın eserlerinde, lanetli olan yer dış dünyadan ziyade insan zihnidir.

Edgar Huntly romanı ve “Somnambulizm” adlı kısa öyküsü ve biraz da olsa *Wieland* romanı ile Brown göreceli olarak, Amerikan gotiğini yaratabilmek için Amerikan vahşi dünyasının potansiyelini ilk keşfeden yazar olmakla birlikte, bu yaklaşımından dolayı Amerikan edebiyatının kendine özgü hatlarını çizmiştir (Weinstock, 2009, s. 86). Sevil Özçelik’e (2010, s. 15) göre Amerikan gotiği, Brown’ın 1798’de *Wieland* adlı romanını yayımlaması ile başlar. Bu, mektuplardan oluşan bir romandır ve Clara Wieland’ın dilinden bir dizi yazıdan oluşur. İngiliz kadın gotik karakterlerden farklı olarak Clara, kendi hislerini ve zihnini sunabilecek konumda ve zekâdadır. Bu bakımdan, edebiyat dünyasında yeni bir figürdür. Clara’nın dünyası ve kimliği, dış bir unsur tarafından değil de kendi mekânında kendi sevdiği ve çevresi tarafından yıkılınca yerli bir gotik ögesi ortaya çıkar. *Wieland* romanı Amerikan edebiyatının erken döneminin edebî örneği olmasının yanı sıra gotiğin Amerikanlaştırılması sürecinde önemli bir eser olarak görülmüştür. Özçelik’e (2010, s. 18) göre öncelikle harabe halindeki şato veya uzak egzotik yerler yerine ilk olarak bu eser, mekân gelişimiyle önem arz eder; olaylar bilindik bir çevrede gelişir. İkincisi, gotiğin yumuşatılması yoluyla, tehdit içten bir hâle gelir, kendi ailenden, evinden, kendinden. Üçüncüsü, Eski Dünya’dan tematik olarak ayrılmasının haricinde, felsefi olarak evrensel unsurlar içerse de ister tarihi ister siyasi olsun tüm atıflar Amerikan toplumdur. Böylece Horace Walpole’un romanı *Otranto Şatosu* Britanya için ne ise *Wieland* da aynı şekilde Amerikan gotiğinin doğuşunu temsil eder.

2. Erken bir gotik öykü olarak “Somnambulizm”

Wieland ve *Edgar Huntly* romanlarında olduğu gibi Charles Brockden Brown’un tam adı “Somnambulizm, Bir Fragman” olan kısa öyküsü de uygarlık ve vahşi yaşam arasındaki Batı uç sınır boyunda geçmektedir. Öyküsünün mekân seçimi ve olay örgüsü Batı sınır boyundaki Amerikan yaşantısından esinlenmiştir. Bu coğrafya içerisinde Brown, Avrupa gotik geleneğinden unsurlar kullanmıştır. Gecenin karanlığı, tehlike altında bir genç kız, belirsiz bir varlık ve okuru suçun kaynağına götürecek ipuçları geleneksel unsurlardandır. Öykünün anlatıcısı Richard Althorpe uyanık iken sürdürdüğü yaşantısını, dönemin Federalist siyasi ve toplumsal atmosferinin öne sürdüğü erdemler olan neo-klasik dekorla, mantık, sınır ve düzenle donatılmış bir dünyada geçirmektedir. Karakter, sosyo-politik bağlam çerçevesinde, romantik ruhunu yönetmek için genellikle başarısız bir mücadele vermektedir: “Hayal gücüm capcanlıydı. Tutkularım, ben aklımı çelmelerine izin verdiğimde, kontrol edilememekteydi. Hislerim gibi hareketlerim de bir çöküş ve alelacele bir enerjiyle yönetiliyordu” (Brown).

Literary Magazine’de Mayıs 1805’e kadar yayınlanmamasına karşın, “Somnambulizm” öyküsünün genellikle daha erken bir tarihte yazıldığı düşünülmektedir. Bazı eleştirmenlere göre ise bu öykü aslında *Sky-Walk*’un bir parçasıdır, bazılarının göreseyse *Edgar Huntly*’nin hatalı bir başlangıcıdır (Cody, 2002). Öykünün anlatıcısı, sözü geçen yerin Brown’ın dördüncü romanında Edgar’ın uyurgezerliğinin geçtiği, adı ve betimlemesi Norwalk’a benzeyen Norwood olduğunu belirtir. Her ikisi de birbirine benzer Batı uç sınır boyu bölgeleridir. Bu kaynaklar göz önünde bulundurulduğunda, Brown’un öyküyü *Vienna Gazette*’deki bir rapordan kısa bir alıntı ile, şu an kayıp olan romanı *Sky-Walk* ya da *Edgar Huntly*’nin bir parçası olarak muhtemelen 1797 – 1798 yıllarında kaleme almış olduğu anlaşılmaktadır.

Brown’un bariz biçimde *Vienna Gazette*’nin 14 Haziran 1784 baskısından alınmış olan bir yazıyı öykünün önüne koyması, bu fragmanın ne olduğunu anlamamızdaki kilit noktayı gözler önüne sermektedir. Bu gazete kupürü, bir erkek uyurgezerin âşık olduğu ve “güvenliği için çok tedirgin olduğu bir yolculuğa çıkan” genç bir kadını öldürmekle suçlandığını anlatmaktadır. Genç adam cinayeti, uykusunda ve tamamen bilinçsiz biçimde gerçekleştirmiştir. Brown öyküsünün girişinde yer verdiği bu gazete kupüründe gerçek olarak sunulan bir durumu, kendinden geçmiş bir âşık uyurgezerin duygusal ve psikolojik kurgusal bir dramı olarak sunmaktadır.

Brown’un burada basılı olarak verilenden çok daha fazlasının var olduğunu vurguladığı, öyküyü başlatıp bitiren iki dalgalı kesik çizgi arasında, Constantina Davis’i öldüren Althorpe belirsiz bir rüya dışında hiçbir şey hatırlamamaktadır. Farklı yorumlar bulunsun da okurların pek çoğu uyurgezer olarak cinayeti işleyen Althorpe olduğunda hemfikir olmaktadır. (Cody, 2002)

Amerikan gotik kurgusunu üreten ilk yazarlardan biri olarak sayılmasının yanı sıra Brown’un eserlerinin daha sonralarının Amerikan kısa öykü türünün temelini attığını unutmamak gerekir. Görünüşe göre, Brown’un “Somnambulizm”i ve diğer eserleri, ‘Amerikan Öyküsü’nün başarılı (kısa öykü) yazarlarına ilham kaynağı olarak hizmet edecektir. Göreceli olarak kısa bir anlatı olan ve bir olay veya olay dizisinin sunumunu yapan öykü hakkında tamamen kurgusal olabileceği, anlatıcıya ait kişisel deneyimlerden üretildiği veya otantik gerçeklere dayandırılabilmesi yorumu yapılmıştır. “Öykü ayrıca, erken dönem Amerikan edebiyatının en iyi öykülerinden sayılmaktadır” (Cody, 2002).

“Kaba, uzak ve yalnız” Norwood, Amerikan gotiğinin gelişme sahnesi olarak, Avrupa’nın şatoları ve manastırlarının yerine geçer. Böylelikle uçurum bölgeleri ve eski meşe ağaçları, tehlike ve lanetlenmişliğin yeni merkezi olurlar. Amerikan Batısının uç sınır boyu gotiği, “Somnambulizm”deki ormanlığın ortasına gece yarısı işlenen bir cinayet ile başlar. Bu konuda Weinstock’un (2017, s. 36) yorumu şöyledir: “Amerikan coğrafyasının gotik potansiyelini ‘Somnambulizm’de başlatan Brown, romanlarında da benzer bölgeler kullanır; öyküdeki Norwood, *Edgar Huntly*’de karşımıza (biraz daha hareket sinyali vererek) Norwalk olarak çıkar; meşenin yerini karaağaç alır ve öyküdeki Nick Handyside romanda da karşımıza

çıkarması". *Wieland* romanı gibi "Somnambulizm" de zihnin çatallanmış doğası ve insanın algısal verileri doğru yorumlayıp makul çıkarımlara varma kabiliyeti hakkında sorular ortaya koymaktadır. Her iki eserde de mekân seçimi olayı yapılandırmada ve korkutucu olayların meydana gelmesinde önemli bir rol oynar.

Öyküdeki bilinçaltı güdüler ve insanın kendine yabancılaşması temaları girişte, *Viyana Gazetesi*'nden verilen kısa haberde bile bellidir. Öykünün geri kalanı böylesi bir olayın dramatisasyonudur (Weinstock, 2013, s. 99). İlk olarak 1805'te yayınlanan "Somnambulizm" okurlar için ne ifade etmiş olabilir? Brown eserde oturmuş bir toplumsal düzenin aslında mümkün olduğuna dair geleneksel Federalist beklentileri direkt olarak çürütmektedir. Brown'ın *Wieland* romanı, yeni ulusun giderek liberalleşen kesiminde ya makul düzene ya da toplumsal dengeye olan inancın Brown'ın savunduğu artan liberal bireyselcilik kadar güvenilmez olduğunu gösterir. Bir "Amerikan Dönüşüm" anlatısı olan roman hem Federalistlerin klasik cumhuriyetçiliğini hem de Fransız İhtilali'nin radikal demokrasisini eleştirir. Benzer bir fikri keşif, "Somnambulizm"de de mevcuttur (Cody, 2002).

3. "Somnambulizm" ve Amerikan özellikler

Cody'ye (2002) göre Brown'ın öyküsü, Fransız İhtilali'nin kaosu ile oluşan radikal demokrasi fikirlerine karşı bir eleştiridir. Uyurgezer Althorpe, tüm sınırlardan bağımsızdır ve tıpkı insanı saf bencillik ve ahlaksızlıktan uzakta tutan mantık, eğitim, kişilik, ahlaki değerler ve akıl gibi unsurlar bilinçli bireyin doğal aristokrasinin otoritesine uygun hareket etmeyen Fransız devrimciler gibi bilinçsiz davranır. Nick Handyside karakteri ise belirgin biçimde akılsız ve mantıksızdır, toplumdan dışlanmıştır. Davis'lerin vahşi Batı uç sınır boyunda yüzleşebileceği potansiyel bilinmezliklerdendir, fakat onun çılgınlıkları kolaylıkla teşhis edilebilir ve engel olunabilir durumdadır. Çiftçi Davis'lere Nick'in hareketlerini mantıklı biçimde açıklamış ve düzgün otoriter bir uyarının Nick'i uzak tutacağını söylemiştir. Öte yandan bilinçli Althorpe, bilindik ve tanıdık bir unsurdur. Davis'ler ile amcasının yanında sosyal bir mevkii vardır, ancak toplumun ona koyduğu baskı üzerinden kalkınca, özellikle de idi, egosunun kontrolünden uyku sayesinde bağımsız kalınca, bir bilinmez unsur olan Handyside'dan bile çok daha tehlikeli hale gelecektir. Eğer Davisler onun bu gizini baştan fark etmiş olsaydı, Nick Handyside gibi bildik tanıdık bir kişi olarak karşılayacaklardı. Ancak onun iç dünyasında bir kâbus hâkimdi, tıpkı Fransa'daki şiddet yılları gibi: bomboş bir hürriyet, düzensizlik ve mantıkdışı demokrasi.

Bu bağlamda Cody (2002), "Somnambulizm" öyküsünün sadece yeni Amerikan demokrasinin tehlikelerini sunmakla kalmadığını, federalist ideolojinin de bu tehlikelerle baş edebilme kapasitesinin olmadığı gerçeğini de temsil ettiğini ifade etmektedir. Nitekim geç on sekizinci ve erken on dokuzuncu yüzyıllar, federalizmin mantıklı ve ahlaki unsurlarına karşı gelip, bunları ihlal etmeyi göze alan bireylerle doludur. Duygusallığın ve dönemin dergilerinde ahlaki edebiyatın artışı düşünülürse, Brown'ın okurlarının, en azından bilinçaltılarında, hayatın düzenli ve organize olması gerektiği düşüncesinde bireyler olduğu anlaşılmaktadır. Bu nedenle, federalist ideolojinin yetersizliklerine rağmen belli bir düzen ve organizasyona ulaşabilmek için vatandaşların ahlaklı ve erdemli davranmalarının önemi ve toplumun iyiliği adına kişisel arzularından vazgeçilmesi gerektiği gibi ilkelerin farkındaydılar (Cody, 2002).

Brown'ın öyküsü bu beklentilere karşıdır. Batı uç sınır boyu, kurulu uygarlık düzeni ile eski dünya düzeni arasında olduğu gibi, aynı zamanda genç Amerikan ulusu ile ilkel vahşi Batı arasındaki metaforik bir sınırı temsil etmektedir. Bu bağlamdan bakılırsa, yeni ulusun hayatı henüz belirsiz, tahmin edilemez ve hatta tehlikelidir; Brown'a göre ne akılcılık ne de kentli cumhuriyetçi erdemliliği, insanı fiziksel ve ruhsal tehlikelerden korumaya yeterliydi. Davis'ler, kendilerini de genç Althorpe'ü da gece yola çıkmanın hiçbir tehlikesi olmadığına ikna eder, ancak bu güvenleri, bilinene dayalıdır; karanlığın kendisinin hiçbir tehlikesi yoktur, bataklıklardan uzak durulabilir, yoldaki kayalar ve ağaçlar gibi engellere dikkat edilebilir. Karanlıktaki figür belirmeye başladığında bile Constantia, babasını iki kişi oldukları için bir

kişinin onlara hiçbir şey yapamayacağına dair ikna eder. Sınırlı bir açıdan bu mantıklıdır, ama bilinmeyenler, tanımadıkları bir yol ve karanlık orman bu mantığı şüpheye düşürmek için de yeterlidir. Brown'a göre dışarıdaki hayatta, Davis'ler gibi mantığa güvenenler, akıl ve mantığın onları tehlikelerden koruyacağına inanarak kendilerini kandırmaktadırlar. Brown'un gerek Avrupa gerek Amerika'da entelektüel ve siyasi liderlerin iddia ettiği kadar yaygın olmadığını düşündüğü Aydınlanma'nın kendisi gibi, mantıkçı cumhuriyetin düzeni ve balansı da liberal Amerika'nın sınırındaki hayatı kontrol edemez.

Brown'un Mart 1805'te öyküsünün yayımlanmasından sadece iki ay önce yayımlanan "Özgür veya Despotik Hükümetler İnsan Mutluluğunda Ne Derece Etkindir" adlı makalesinde belirttiği gibi "Somnambulizm"de de özgür toplumda dolaşan unsurlar, sık sık şiddetli bir biçimde çarpışmak durumundadırlar (Cody, 2002). Bu liberal bireycilik durumundaki çarpışmaların şiddeti, çarpışan unsurların fiziksel, ruhsal ve ideolojik farklılıklarının derecesine bağlıdır. "Somnambulizm" öyküsü, bu açıdan bakıldığında, olay örgüsü ve karakter unsurlarında gelişen aşırı uçların keşfini temsil etmektedir: Âşık bir adamın, aşkına karşılık vermeyen kadınla, tedbirsiz bir akılcılık ile kontrolsüz mantıksızlığın, sağlam bir federalizm ile radikal demokrasinin, neo-klasik akılcılık ile romantik hayal gücünün sert çarpışması. Eğer Althorpe öykü boyunca bilinçli olarak kalsaydı, belki de öyküdeki en kötü çarpışma, demokratik Althorpe'un nezakete ve hürmete uygun davranış sergileyemediğinde, gece yolculuğu hakkındaki tartışma anı olacaktı. Tartışmada her iki taraf da kendi çıkarına göre davranmaktadır, ancak tehlikeli şiddet sadece Davis'ler naif bir şekilde dünyanın, mantıklı ve bilinir olmasını umdukları ve Althorpe'un bilincini ve vicdanını kaybettiği ve bilinmeyen hâle geldiği noktada olacaktır. Brown için bu dünya görüşü ve bu insan ilişkileri, aşırı bile olsa, günün romanları ve dergilerinde sıkça görülen duygu ve ahlak edebiyatından daha gerçekçi ve daha yararlıdır. Bu yüzden Brown, "Somnambulizm" öyküsünde, kendi ahlakına göre davranmanın, eğitilmiş ve bilinçli olmanın, yeni doğmuş bir ulusun bireylerine, Constantia'nın ve Richard Althorpe'un yaşadığı gibi trajik deneyimlere karşı güven sağladığını anlatmaya çalışmıştır.

Amerikan gotik yazarları öyküleriyle sık sık doğaya anlam yükleme aracını ve okurlarla genel fikirler aracılığıyla iletişim kurma amacını kullanırlar. Eserler, "Somnambulizm"de olduğu gibi, genellikle yinelenen mekân ve doğa unsurları ile doludur. Örneğin, sık sık söz edilen meşe ağacı, okur üzerinde yükselen aksiyon etkisi bırakmakta, hatta korkunç bir olayın gerçekleşeceğinin uyarısını vermektedir. En karanlık orman da benzer bir şekilde, karakterlerin başına kötü olayların gelebileceğinin işaretidir. Bu bağlamda, karakterlerin doğada yaşadıkları her zorluk, insanın aklının sınırlarına doğru yapılan bir yolculuktur. Karakteristik olarak Amerikan olan bu yolculuk, kışkırtır ve korkutur. Bu bakımdan yazarlar, duygusal olarak dengesiz karakterleri yaratabilir ve onların öznelliği etrafında dolanarak olasılıkları arttırabilirler. Althorpe kendini tehlikeli bir etki altında bulur ve bir iç mücadele yaşar; sanki iki ayrı kişidir ve içinde gizli olan karakter daha tehlikeli olandır. Sevdiğinin ve babasının tehlikeli bir yolculuğa çıkmakta olduğunun farkında olması marjinal bir gerçekliktir ama yine de onlara katılmak için sayısız sebep sıralayabilmektedir. Bir taraftan doğayı güvenli olarak görürken, diğer yandan doğa onun için tehlikelidir.

Constantia Davis'in babasının aracından biraz uzaklaştıktan sonra karanlıkta vurulduğunu biliyoruz. Olayların anlatı sırası, Constantia'ya âşık olan anlatıcı tarafından karmaşıklaştırılmıştır. Katil, beklendiği üzere Nick Handyside midir, yoksa Brown'un ipuçlarının gösterdiği gibi Althorpe mudur? Althorpe, baba ve kızı yola çıkmadan önce tehlikeler konusunda şiddetle uyarılmış olmasına rağmen onları ikna edememiş olmasının etkisiyle rüyasında kendini onları korumaya çalışırken görmüştür. Sabah uyandığında ise yatağında değil, bir sandalyededir ve rüyasında Constantia'ya saldıran birisine ateş ettiğini anımsar. Okuyucu, öykünün sonunda parçaları bir araya getirdiğinde, uyurgezerlikten mustarip olan anlatıcının, rüyasında gördüklerini gerçekte yapmış olduğu, âşık olduğu kadını koruyarak

veya ondan intikam alma istenci ile kendi aşk nesnesini öldürmüş olduğu sonucuna varmaktadır. Öyküdeki karanlık Norwood ormanı, içindeki vahşi hayvanlar ve vahşi insanların aslında biz olabileceğimiz bir yere dönüşür. Crow (2009, s. 26), “Bu ormandaki keşif ve tespitlerimiz, Aydınlanma Çağı felsefesine uymamaktadır. Mantığa ve akla göre biz, dünyayı hislerimizle anlayabileceğimiz düşüncesine inanmak isteriz, ancak öyküde hislerimiz güvenilirmez, gerçekle hayal ayırt edilemez veya bizim aslında düşündüğümüz kişi olmayabileceğimizi görürüz” der (s. 26).

Althorpe’un birinci şahıs anlatımı hakkında ilk anlaşılan, bu karakterin sorgulayıcı kişilik yapısı ve duygu kontrol eksikliğidir. Brown’un genel anlatımına ayak uydurarak Althorpe potansiyel durumları varsayıp, hâlihazırda vardığı sonuçları haklı çıkarmaya çalışarak soru üzerine soru ekler. Örneğin, güzel Constantia’ya sevdalı olan Althorpe, genç kız ve babasının aniden çağırılmasının olası sonuçlarını düşünmeye başlar. Constantia ile ilgili her türlü soru ve onunla ilgili nasıl harekete geçmesi gerektiğinin yanı sıra özellikle genç kızın başka bir talibi olduğuyula ilgili düşünceler üretmeye başlar:

Ancak bir dakika! O nişanlı değil mi? Öyleyse neyden korkmam gerekiyor? Bu bilinmeyen hayranla nasıl başa çıkmalıyım? Benim böylesi koşulsuz bir halde olduğum doğru mu? Oraya bağlayan nedir beni kaçınılmaz bir şekilde? Ona hayranlığım için bir motivasyona veya bahaneye ihtiyacım mı var? Ama neden hayranlığımı ertelemeliyim? Neden hemen yolda onlara katılmıyorum? Tüm yol boyunca değil ama en azından bir kısmı için? (Brown, t.y.)

Althorpe’un burada mantıksal akıl yürütmeden uzaklaşmakta olduğu görülmektedir. Constantia’nın ifadelerine, tercihinin başkasından yana olmasına ve her biri onu bu ilişkili sorgu zincirine başlamadan önce, yüzeysel olarak çıkardığı sonuca götüren çeşitli olasılıkları tahmin eden tedirginlik verici bir temele dayanan bir sorgulayıcılığa düşüyor: “Asla etkilendiği nesnenin gözünün gördüğü yerden uzaklaşmaması gerektiği çıkarımına varıyor. Brown’ın bu soru dizisiyle bize derhal gösterdiği, algıya dayanan hisleri değerlendirmenin önyargısız veya nesnel bir yolu olmadığıdır” (Weinstock, 2013, s. 99).

Althorpe, Constantia’nın etkilerini, görsel uyarıcılarını, kendi arzu ve anksiyetelerinin ışığı altında yorumlar. Yine Weinstock’a (2013, s. 100) göre;

Althorpe’un çoğu zaman onu neyin motive ettiğinin bilincinde olmadığını vurgular. Kendi tepkilerine sanki başka biri veya başka bir yerden geliyormuş gibi davranır ve bir açıdan aslında öylelerdir: Tuhaf bir şekilde bilincine erişilemeyen bir kısmının zaten onu hem mecazi olarak hem kelimenin tam anlamıyla belirli bir hareket tarzına yönelttiği görülüyor. Bir bakıma uyanık olsa da zaten uyurgezer haldedir. (Brown, t.y.)

Althorpe’un anlamadığı ve kontrol edemediği etmenlere göre hareket ettiği daha öykünün ilk sayfasında, Constantia’nın gideceği haberine verdiği tepkinin şaşkınlık olduğunu kabul ettiğinde bellidir. “Benim kendi anlayışıma göre, benim içimde yarattığı şok, bir şaşkınlık öznesiydi. Bunun durumun dengeleyebileceğinden daha büyük olduğunu düşünmeden edemedim,” der. Davis’lerin yolculuklarını erteleme konusundan sonra itiraf eder: “Neden bu yolculuğun sıra dışı tehlikelerle dolu olacağını düşündüğümü açıklayamıyorum.” Yarattığı gerilimi düşününce, yaklaşan ayrılma ihtimalleri üzerine, açıklar: “Bazen tüm insanlar açıklanamaz duyguların etkisi altında kalır. Görmezden gelmek için çaba sarf etmesine karşın, fikirler kafasının içinde döner durur. Önyargılarının herhangi bir uygun nedeni bulunmamaktadır.” Althorpe burada kendi tepkisini bütün insanlara geneller. Aydınlanma ile çelişkili olarak, aklın mantıklı uygulanmasına ve mantıklı düşünceye vurgu yapar. Althorpe, Constantia’ya olan duygusal tepkisinden çıkarım yaparak, tüm insanların çeşitli zamanlarda akıl dışı düşünce süreçleri yaşayabileceğini düşünür. Bu fikrini sürdürerek ekler: “Bir inancın gücü, her ne zaman rasyonel bir temelden bağımsız olursa, onun güvenilirliği için yeni bir zemin oluşturuyor gibi görünür. Önce bir kabullenmişlik hisseder, ardından kurulduğu zeminin yetersizliğini anlayarak düşünceden vazgeçmek yerine, ona daha da zorla bağlanırız”.

Brown'ın aslında burada Althorpe aracılığıyla yaratmaya çalıştığı, Poe'nun "Kara Kedi" adlı kısa öyküsünde, yaklaşık kırk beş yıl sonra "sapkınlık" olarak adlandıracağı ve yapmamamız gerektiğini bilmekten başka yapmak için hiçbir motivasyonumuz olmayan bir deşışkendir (Weinstock, 2013, s. 101). Althorpe'a göre herkes en azından ara sıra mantıksız veya potansiyel olarak zararlı düşünce veya dürtüler hissedebilir – ve biz rasyonel bir temele sahip olmadan düşüncelerimize daha sıkı bağlarız. Fikri daha ileri götüren Althorpe, okura "hayal gücüm canlıydı. İzin verdiğimde tutkularım kontrol edilemezdi. Davranışlarım, hislerim gibi, çöküntü veya uzun süreli enerji ile karakterize edildi," şeklinde açıklama yapar.

Althorpe gün içinde düşüncesizce hareket ettiğinde ve mantıkdışı davrandığında, gece kendini tamamen bilinçaltı dürtülerinin kontrolüne bırakmaktadır. Brown'un öyküde benlik varoluşu ve insan bireyselliği iddiasını görmezden geldiği radikal tutum, uyurgezerliğin bir aracıdır. Althorpe uyanırken bile bilinçaltı güçler tarafından yönetilmektedir ve bunun farkındadır. Ancak en temel ve en rahatsız edici durum, uyku halindeyken ortaya çıkar. Davis'ler ayrıldıktan sonra Althorpe, kaderin bir şekilde Constantia'yı tekrar görmesine izin vermeyeceği düşüncesi ile deliye dönmüş halde derin bir mahmurluğa dalar. Ertesi sabah trajik haberi alır: Constantia yolda vurulmuştur. Farklı tanıkların anlattıklarından birleştirdiği parçalarla Althorpe gerçeği anlar (Weinstock, 2013, s. 101).

4. "Somnambulizm"de gotik unsurlar

Davisler'in ormanda yolculukları boyunca kullandıkları dil bariz biçimde gotik bir dildir. Gece vakti, Norwood'un "kaba, uzak ve yalnız" vahşiliğinde kendilerinin izlendiğini hissetmektedirler. Bay Davis der ki "bu şey, her ne ise, bize musallat oldu." Aslında ormana musallat olmuş bir canavar vardır (Weinstock, 2013, s. 101). Nick Handyside, tuhaflikları, hiçbir şeye benzemeyen sesi, çarpık özellikleri ve garip kafa şekli ile canavar adını hak etmektedir. Ancak "Somnambulizm" alışılmış bir canavar öyküsü değildir. Öykünün başındaki ön not ve Althorpe'un kendinde olmayışına dair detayların tümü, okuru olaydaki suçlunun, hiç görülmeyen Nick olmadığına, aksine, tıpkı baştaki haber yazısında olduğu gibi, uyurgezer halde iken sevdiği kişiyi öldürenin Althorpe olduğu sonucuna götürür. Bu noktada yaşananlar derinden endişe vericidir. Brown'un anlatımı, Freud'un bu konudaki açıklamalarından yaklaşık yüz yıl önce insanın bilinçaltı güdüler ve net bir bilgimiz olmayan veya kontrol edemediğimiz endişe ve arzular tarafından yönetildiğini göstermiştir. Bu anlarda sanki içimizdeki başka biri bize yön verir, uyanırken reddedeceğimiz düşünceler, bilinçsizken bizi ele geçirir. "Somnambulizm" öyküsü sadece insanların mantıkdışı güdülerini olabileceğini göstermekle kalmayıp, Brown'ın psikolojik gotiğinin en merkezinde aklın, musallat olunmuş bir ev olduğunun da farkına vardırır. Hepimizin içinde rasyonellik örtüsünün altında bir canavar gizlidir. İnsan durumunun özü, içimizdeki canavarın bize içten musallat olmasıdır.

Brown, psikolojik olarak karmaşık ana karakterlerin, algısal bilgileri kendi önyargıları ve eğilimlerinin ışığı altında yorumladıkları sahneler sunar ve bu karakterlere onlara içlerinden yapmak istedikleri şeyi yapmaları imkânını tanır. Althorpe uzun süren bir muhakeme süreci sonunda Davisler'i takip etme dürtüsü ortaya çıkar ve bunu uykusunda gerçekleştirir. (Weinstock, 2013, s. 104)

Öykü bütün olarak ele alındığında Brown bizi Viyana'dan alıp Amerikan Batısının uç sınır boylarına taşır ve yaşanmış olan gerçek bir olayı yeniden kurgulayarak öyküyü suçun şüphelilerinden birinin ağzından anlatır. Öykünün sonunun ipucu, ön yazıdaki haber tarafından verilmiş ise de Brown kurguya başka karmaşıklıklar da ekler. Anlatıcının kontrol edilemez tutkuları ve canlı hayal gücü, Althorpe'un düzensiz anlatısının perspektifinden gece yolcuların yaşadığı ürkütücü olayların anlatımına ani bir dönüş, ormanda gezenleri korkutması ile tanınmış bir bölge sakini ve öykünün belirsiz biçimde bitirilmesi bu kurgusal karmaşıklıklara birer örnektir. Bu bağlamda, Robert Lee'ye (2008, s. 25) göre;

Brown'da gotik, gerçek bir fikir gücü ve bitmeyen bir irade bilgisi içerdiğinden; 1776'daki bağımsızlığa ve beraberinde getirdiği yeni Amerikan umut söylemine ve insanlığın kusursuzluğuna inancına karşın, kendisini hâlâ hem içerden hem dışarıdan, karanlık tarafından beslenen bir dünyaya bakıyormuş gibi gördü. Tekrar tekrar, insan yaşantılarındaki ötekiliği, öngörülemeveni ve tesadüfleri, görünüşün aldatıcılığını, herhangi bir görünür sebep olmadan kendine ve başkalarına karşı dönebilecek olan bireysellikteki tuhaflık ve uzaklığı ele aldığı için, Brown'da gotik basit bir heyecandan veya geçici bir histen çok daha fazlasını ifade eder.

Brown, bariz biçimde Amerikan mekânlar kullanmış ve bir fikir adamı olarak, çağının bilimsel teorilerini dramatize etmiştir. Yazar aynı zamanda Amerikan gotik geleneğinde temel olan ilk örnek teknikleriyle kendine özgü bir kurgu kavramı geliştirmiştir. Ayrıca Amerikan edebiyatındaki karanlık romantizm bağlamında Poe, Hawthorne ve Melville'in öncüsü olduğu belirtilebilir. Korkuları, dışadönük Aydınlanma Dönemi iyimserliğinin uzak olduğu bilinçaltına gizlemiştir.

Genellikle ilk Amerikan roman yazarı olarak görülen Brown, eserleriyle, var olmayan ögeler üzerinden giderek korku yaratmaya çalıştığı için içi boş olarak görülebilecek Avrupalı gotiği Amerikanlaştırmasıyla gotik edebiyat geleneğinde önemli bir isimdir. Brown'ın geliştirdiği model Ann Radcliffe gibi yazarların gotik romansından çok uzak da olsa, eserleri gotik olarak değerlendirilmiştir. Özetle Brown'ın edebiyatı, bir takım bağımsızlık dönemi alt türleri ile geç Aydınlanma döneminin bilimsel ve tıbbi bilgilerini de kapsayan başka biçimlerle birleştirmiştir. Crow'a (2009, s. 25) göre;

Brown'dan sonra gotik, yazarların teknik yenilikleri denedikleri bir alan haline gelmiştir. Belirsizlikleri vurgulaması ve güvenilmez anlatıcı kullanımı, sonraları Poe, Hawthorne ve Melville tarafından uygulanacaktır. "Somnambulizm" öyküsü, Brown'ın korkutucu soğuk bir gece, ormandaki yolculuk, şiddet sahnesi ve farklı yorumlara açık anlatılar vermesi gibi en belirgin özelliklerini taşır.

Gotik edebiyat daima güç ve gücün kötüye kullanımı konularıyla ilgilenmiştir. On sekizinci yüzyıl İngiliz yazarları Walpole, Lewis, Godwin ve Radcliffe'in korku edebiyatından Brown'ın Amerikan gotiğine varasıya, gotiğin işlevi, özgürlükle tiranlık, egemenlik ve özerklik arasındaki mücadeleyi yeniden sergilemek olmuştur. Michaud'a (2009, s. 16) göre;

Gotiği ataerki baskının, Katolik batıl inancın veya feodal sistemlerin siyasi ifadelerinin bir yansıması olarak da ele alsak, anayasal düzenin soylu savunucuları ile radikal muhalefet arasındaki Aydınlanma Çağı ikilemelerinden doğan tiranlık biçimlerinden söz etmekteyizdir. Gotik tiranlığın temeli olan Katolikliğe odaklanmak, öznellikten Atlantik'in her iki tarafındaki devrimci nesli tanımlayan vatandaşa doğru çalkantılı geçişi görmezden gelmektir.

Brown, insan varlığını bir uç deneyim olarak tanımlayarak gotiğe yalnızca Avrupa geleneğinde eksik olan epistemolojik boyutu eklemekle kalmayıp, Amerika'ya özgü bir öyküleme biçiminin de öncüsü olmuştur. Romantik aşırılığın akıl almaz deneyimlerinin aksine sınırları aşmak edilgen bir hareket değil, güçlülük ile ilerleyen, belirsizlik ve suç ile donatılmış bir harekettir (Hagenbüchle, 1988, s. 144). Benzer şekilde Brown'u kastederek Nathaniel Hawthorne (2003, s. 173-174) da şöyle yazmıştır:

Her çağda, hayal gücü âlemlerinde ilahların, yarı tanrıların heykel veya büstleri durur görkemli bir salonda. Homer'in büyük eski zarafeti, Dante'nin karanlık varlığı, vahşi Ariosto, Rebelais'nin derin neşesi, Cervantes'in içten ve acıklı mizahı, tüm şanıyla William Shakespeare, Edmund Spenser. Alegori üstatlarımızı unutmayalım: John Milton'ın şiddetli ilahiyatı ve Bunyan, kil ile kaplanmış ve yersiz, ancak göksel ve ateşten bir içgüdü olan – başı çeken kişilerdir. Henry Fielding, Samuel Richardson ve Sir Walter Scott da göze çarpan yerlerdedir. Belirsiz ve gölgeli bir yerde ise durur bizim memleketlimiz, *Arthur Mervyn*'in yazarı.

Sonuç

Leslie Fiedler'e (aktaran Weinstock, 2017, s. 2) göre Brown, Avrupa'nın gotik geleneklerini Amerika'ya başarıyla adapte etmiş ve Poe ile Hawthorne'u etkilemesiyle Amerikan gotik

edebiyatının geleceğini belirlemiştir. Brown, farklı eleştirmenlere ve tarihçilere göre Amerikan feminizminin, Amerikan milliyetçiliğinin, Amerikan gotiğinin ve hatta Amerikan realizminin başlangıç noktası olarak kabul edilir (s. 3). Cahill (2001, s. 47), “Brown’ın estetik keyif ve yargılamayı, zayıflık, kusurluluk, siyasi radikalizm, delilik ve cinayet ile bariz bağdaştırması bağlam içinde anlaşılmalıdır,” der ve şöyle ekler: “Güzellik, sanat ve hayal gücü, en erdemli karakterler için olduğu kadar en kötü karakterler için de önemlidir ve bunlar, en ahlaki olarak zayıf karakterlerde en şüphelidir”. Brown eserlerinde sürekli insanların duyusal bilgi ile ne derece kesin sonuçlara varabileceğini ve eylemlerinin sonunu ne denli öngörebileceğini sorgulayarak Aydınlanma iyimserliğinin karanlık arka yüzünü göstermiştir (Weinstock, 2013, s. 88).

Kısacası, ilk olarak 1805’te anonim olarak yayınlanan bu kısa öykü, yakın zamanda gerçekleşmiş olan Amerikan Bağımsızlık Savaşı ve yeni ulusun kuruluşunun ardından, zamanın egemen ideolojilerini kendine özgü ifadesiyle yorumlarken politikanın sınırlarını zorlamıştır. Romanları kendine özgü bir Amerikanlık tadı içeren şiddet ve doğüstü unsurlar bulunduran Charles Brockden Brown, bu öyküsüyle de Avrupa gotiğinin alışılmış öğelerinin aksine, Batı Amerika’nın uç sınır boyundaki uçurumlar, mağaralar gibi Yeni Dünya doğasını temsil eden imgeleri kullanarak, gotiğin Amerikanlaştırılmasında önemli rol oynamıştır. “Somnambulizm”, bunun yanı sıra, özellikle on dokuzuncu yüzyılda hızlı bir gelişim gösterecek olan Amerikan öykücülüğü için de önemli bir erken dönem eseri olarak da büyük önem taşımaktadır.

Kaynakça

- Brown, C. B. (t.y.). Somnambulism: A fragment. Erişim Adresi (20 Ağustos 2019): <http://faculty.etsu.edu/codym/Somnambulism.pdf>
- Cahill, E. (2001). An adventurous and lawless fancy: Charles Brockden Brown’s aesthetic state. *Early American Literature*, 36(1), 31-70.
- Cody, M. (2002). Sleepwalking into the nineteenth century: Charles Brockden Brown’s “Somnambulism”. *Journal of the Short Story in English*, 39, 41-55.
- Crow, C. L. (2009). *History of gothic: American gothic*. Cardiff: University of Wales Press.
- Gray, R. (2011). *A brief history of American literature*. Chichester: Wiley-Blackwell.
- Hagenbüchle, R. (1988). American literature and the nineteenth-century crisis and epistemology: The example of Charles Brockden Brown. *Early American Literature*, 23(2), 121-151.
- Hawthorne, N. (2003). *The hall of fantasy (from Mosses from an Old Manse)*. New York: Modern Library.
- Lee, R. A. (2008). *Gothic to multicultural: Idioms of imagining in American literary fiction*. Amsterdam: Costerus New Series.
- Michaud, M. (2009). *Republicanism and the American gothic*. Cardiff: University of Wales Press.
- Özçelik, S. (2010). Revisiting the canon: The evolution of evil in American gothic short fiction (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Weinstock, J. A. (2011). *Charles Brockden Brown*. Cardiff: The University of Wales Press.
- Weinstock, J. A. (2013). Brown, Charles Brockden. D. Punter, W. Huges & A. Smith (Ed.), *The Encyclopedia of Gothic* (s. 83-90) içinde. West Sussex: Wiley Blackwell.
- Weinstock, J. A. (2017). *The Cambridge companion to American gothic*. New York: Cambridge UP.

Araştırmacıların Katkı Oranı:

1. Yazar: %100

Çatışma Beyanı: Herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Destek ve Teřekkür Beyanı: Belirtilmemiřtir.